

Az EGT-tagállamok adatvédelmi felügyeleti hatóságainak szankcionálási gyakorlata az oktatási szektorban a GDPR alkalmazása óta

Albert Ágota Katalin
4-in-1 Szolgáltató Kft
dralbertagota@gdprszakszeruen.hu

Absztrakt

Jelen tanulmány célja annak bemutatása, milyen fejleményeket hozott a köznevelési és felsőoktatási szektorban az Európai Gazdasági Térség tagállamai területén az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) alkalmazása, különös tekintettel a bírsákolási gyakorlatra.

Kulcsszavak: GDPR, adatvédelem, felügyeleti hatóságok, közigazgatási bírság, adatvédelmi incidens, érintetti jogok

Abstract

The purpose of this paper is to present the developments in the public education and higher education sectors in the Member States of the European Economic Area in the application of the General Data Protection Regulation (GDPR), with a particular focus on the fining practices.

Keywords: GDPR, data protection, supervisory authorities, administrative fines, data breach, data subjects' rights

A GDPR és a közigazgatási bírság

Az általános adatvédelmi rendelet [GDPR¹] egyik kulcsfontosságú eleme a felügyeleti hatóságok erősebb jogérvényesítési hatásköre, valamint jelentős mértékű bírságokat határoz meg, illetve rendelkezik a bírságok tagállamok közötti harmonizációjáról is. A bírság mértékéről a GDPR 83. cikke rendelkezik, azonban a tagállamoknak az adott tagállami székhelyű közhatalmi vagy egyéb, közfeladatot ellátó szervvel szemben kiszabható közigazgatási bírság esetében van lehetőségük ezen bírságmértéktől eltérni, így például hazánkban költségvetési szervek esetében legfeljebb 20 millió forint lehet a bírság összege [Infotv.61.§ (4) bekezdés].

Az egységes jogalkalmazás érdekében iránymutatás² segíti a hatóságokat, a bírságok nagyságrendjének egységesítése érdekében jelenleg készül az Európai Adatvédelmi Testület iránymutatása³. Ez az egységesítés sem fogja megszüntetni a költségvetési szervek „kedvezményét”, így például hasonló jogsértésért egy magánegyetem nagyságrendekkel nagyobb büntetést kaphat hazánkban, mint egy állami egyetem.

1 az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet, EGT-vonatkozású szöveg)

2 A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport: Iránymutatás a 2016/679 rendelet szerinti közigazgatási bírság alkalmazásáról és megállapításáról, WP 253

3 Guidelines 04/2022 on the calculation of administrative fines under the GDPR (Adopted - version for public consultation)

A szankcionálási gyakorlat alakulása

A vizsgált jogsértések egy része bármely adatkezelőnél előfordulhatott volna, míg mások az intézmények alaptevékenységével függtek szorosan össze. Ezen jogsértések általában súlyosabb megítélésűek, mivel az ügyek többsége kiszolgáltatott személyeket érint (gyermeket, munkavállalókat), illetve gyakran egy eset számos érintett jogaira és szabadságaira jelent kockázatot. Gyakran eredményezett adatvédelmi incidenst a modern technológia használata, például az alkalmazások nem megfelelő jogosultságmenedzsmentje, tesztelési hiányosságok vagy egyéb biztonsági hibák. Ezen ügyek közös jellemzője, hogy többnyire megelőzhetőek lettek volna, ha az intézmények megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket vezetnek be, illetve a meglévő intézkedéseknek érvényt szereznek. Egy dän egyetemen egy tesztelés nélküli szoftverfrissítés miatt a HR-rendszerben megváltoztak a jogosultsággal kapcsolatos beállítások, ezért 400 személyes fájlhoz férhetett hozzá két hétig az egyetem több mint hétezer alkalmazottja. Az egyetem nem naplózta a hozzáféréseket, így utólag nem lehetett ellenőrizni, volt-e jogosulatlan hozzáférés az információkhoz. (szankció: megrovás; *Datatilsynet*; 2021-442-13989⁴)

Norvégiában az adatvédelmi hatóság több, mint 158 ezer eurós bírságot szabott ki egy önkormányzatra. 2018 májusában egy 12 éves diák jelezte, online talált egy olyan mappát több mint 35 ezer személy felhasználónevével és jelszavával, az iskola vezetősége azonban nem tett lépéseket. Augusztusban a diák az iskola igazgatójaként bejelentkezett az oktatásmenedzselő rendszerbe és üzenetet küldött több személynek azért, mert a korábbi jelzését az iskola nem vette komolyan. Amikor az iskola tudomására jutott az üzenetküldés, értesítették a rendőrséget, akik kiderítették, a diák egyszerűen kitalálta az igazgató jelszavát. Az adatvédelmi hatóság a sajtóból értesült az incidensről, majd a vizsgálata során megállapította, az iskola nem engedélyezte a kétfaktoros hitelesítést annak ellenére, hogy a felügyeleti hatóság 2013-14-ben kampányolt e témában az oktatási ágazatban. Az ügy nagy médiafigyelmet kapott azért, mert az iskola feljelentette a diákot, amelyet később visszavont, amikor a rendőrség már befejezte a nyomozást. (*Datatilsynet*; 18/02140⁵)

A belga adatvédelmi hatóság szerint a célhoz kötöttség elvét sérti, ha az iskolától a szülők olyan hírlevelet kapnak, amelyben az összes szülő e-mail címe látható („CC”). Az ilyen adatkezelés nem felel meg a szülők észszerű elvárásainak, mivel a kapcsolati adataikat az iskolával kapcsolattartás céljára adták meg, nem pedig azért, hogy azt megosszák az iskola összes többi szülőjével. (szankció: megrovás; *APD/GBA*; DOS-2020-00608⁶)

Az olasz felügyeleti hatóság gyermekek személyes adatainak iskolai homlokzatra kifüggesztése miatt szabott ki 2 ezer eurós bírságot (*Garante per la protezione dei dati personali*; 9445324⁷), a spanyol adatvédelmi hatóság pedig azt sérelmezte, hogy egy iskola száz felvett diák személyes adatait tette elérhetővé a nyilvánosság számára a homlokzatán és a honlapján is, így a kiválasztási eljáráshoz nem kapcsolódó harmadik felekkel közölte ezeket a személyes adatokat. (*AEPD*; PS/00024/2019⁸).

4 <https://www.datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelser/2022/maj/alvorlig-kritik-af-syddansk-universitets-utilstraekkelige-testning-af-softwareopdatering>

5 https://www.datatilsynet.no/contentassets/67033efe6b8a48d7aa679be2c8fd436d/18-02140-13-vedtak-om-overtredelsesgebyr---melding-om-avvik-hos-bergen-kommune-253778_15_1.pdf

6 <https://gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/beslissing-ten-gronde-nr.-03-2021.pdf>

7 <https://www.garanteprivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9445324>

8 <https://www.aepd.es/es/documento/ps-00024-2019.pdf>

A dán adatvédelmi hatóság egy rossz helyre küldött levél miatt adott megrovást, mivel az e-mailben lévő információ generálta pletyka jelentős kockázatot jelentett az érintett diák jogaira és szabadságaira, valamint az incidenst nem jelentették a hatóságnak (*Datatilsynet; 2021-32-2067*⁹), az olasz adatvédelmi hatóság pedig 4 ezer eurós bírságot szabott ki egy középiskolára, mert a hivatalos honlapján közzétette a tanárok teljes névsorát, e-mail címüket, adóazonosító számukat és egészségi állapotukra vonatkozó adatokat, külön jelzést téve a fogyatékkal élő, illetve mozgássérült tanárok neve mellé (*Garante per la protezione dei dati personali; 9283014*¹⁰)

Egy magánóvoda a beíratott gyermekek szüleit tájékoztatta az egyik pedagógus terhességéről, emiatt az intézményt ezer eurós bírsággal sújtotta az olasz adatvédelmi hatóság, figyelembe véve az oktatási ágazat sajátos helyzetét a világjárvány idején. (*Garante per la protezione dei dati personali; 9776444*¹¹).

Az adatvédelmi incidensek mindennapos formája a személyes adatok „elvesztése” is, a horvát adatvédelmi hatóság egy mesterdiploma elvesztése esetében állapította meg a GDPR rendelkezéseinek megsértését. (*AZOP; Decision of 31 May 2022*¹²)

Egyre elterjedtebb a **biometrikus adatokat kezelő** rendszerek használata, melyeket az intézmények általában a jelenlét ellenőrzésére használják. Egy katalán állami középiskolában a rendszer – a diákok szüleinek hozzájárulásával – az első évfolyam arcvektorait gyűjtötte össze (csak ennél az évfolyamnál használták), kiegészítve az ikrek ujjlenyomatának adataival, mivel az arcuk azonos, de az ujjlenyomatuk különböző volt. A hatóság megállapította – többek között –, hogy lett volna a privát szférába kevésbé behatoló módja az ellenőrzésnek (lásd hagyományos jelenlét ellenőrző módszerek), illetve az iskola nem tájékoztatta megfelelően a szülőket. (figyelmeztetés; *APDCAT; PS 49/2019*¹³)

Svédországban 20 ezer eurós bírságot szabott ki az adatvédelmi hatóság egy iskolára, mert az arcfelismerő technológiát használt a diákok jelenlétének regisztrálásához. A hatóság szerint a diákok nem adhatnak érvényes hozzájárulást a biometrikus adataik kezeléséhez, mivel nem volt szabad lehetőségük arra, hogy megtagadják vagy visszavonják a hozzájárulásukat, illetve a technológia a tanulók integritásába való beavatkozás aránytalan a jelenlét regisztrálásának feladatához képest, amely kevésbé privát szférába hatoló módon is elvégezhető. (*KamR Stockholm; Case No. 5888-20*¹⁴)

Az **elektronikus megfigyelőrendszerek** alkalmazása is gyakran eredményez bírságot. Görögországban egy magániskola igazgatója figyelte meg az idegen nyelvet oktató alkalmazott Zoom online kurzusait anélkül, hogy erről megfelelően tájékoztatta volna őt, illetve annak ellenére tette ezt, hogy az alkalmazott emiatt tiltakozott. A munkáltató nem tudta bizonyítani, hogy az igazgató ezen tevékenysége megfelelő és szükséges eszköz az

9 <https://www.datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelser/2021/okt/klage-over-sikkerhedsbrud-hos-falkonergaardens-gymnasium-og-hf>

10 <https://www.garanteprivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9283014>

11 <https://www.gdpd.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9776444>

12 <https://azop.hr/wp-content/uploads/2022/09/RJESNJE-gubitak-osobnih-podataka.pdf>

13 https://apdcat.gencat.cat/web/.content/Resolucio/Resoluciones_Cercador/Resoluciones/Documents/ca_ps_2019_049.pdf

14 <https://www.imy.se/globalassets/dokument/beslut/beslut-ansiktsgenkanning-for-narvarokontroll-av-elever-dnr-di-2019-2221.pdf>

intézmény jogos érdekének gyakorlásához, nem vette figyelembe a munkavállaló adatkezelés elleni tiltakozását, valamint megsértette a tájékoztatási kötelezettségét. (szankció: 2 ezer Euró; *HDPa*; 12/2022¹⁵)

A GDPR 15. cikke alapján az érintett jogosult arra, hogy az adatkezelőtől visszajelzést kapjon arra vonatkozóan, hogy személyes adatainak kezelése folyamatban van-e, és ha ilyen adatkezelés folyamatban van, jogosult arra, hogy a személyes adatokhoz és az ezen cikkben felsorolt információkhoz hozzáférést kapjon, illetve és ennek során ellenőrizze az adatkezelés körülményeit. Azonban ezen hozzáférési jog gyakorlása sem mindig zökkenőmentes. A gelsenkircheni közigazgatási bíróság úgy döntött, hogy a vizsgázók jogosultak a saját vizsgájuk ingyenes másolatára, mivel a szakma gyakorlásához szükséges alapképesítés megszerzése érdekében valamely uniós tagállamban a szakma gyakorlására jogosító szakmai vizsgák elvégzése és az ebből eredő személyes adatok kezelése kizárólag az alapvető szabadságok és a belső piac szempontjából való absztrakt jelentőségük miatt valószínűsíthetően az uniós jog hatálya alá tartozó tevékenységnek minősül, ezért a vizsgázó jogosult arra, hogy a jogi államvizsgájával kapcsolatban ingyenes másolatot kapjon papíron vagy szabványos elektronikus formátumban. (VG Gelsenkirchen; 20 K 6392/18¹⁶)

Az érintett azonban vissza is élhet a hozzáférési jogával. Spanyolországban egy érintett egy olyan egyetemet panaszolt be a hatóságnál, amely esetében többek között volt alkalmazott, fegyelmi eljárás alá vont alkalmazott, egyetemi hallgató, mesterszakos hallgató, kurzusasszisztens, közigazgatási eljárásokban érdekelt fél, peres fél stb. A hozzáférési kérelmét az egyetem részlegesen teljesítette és kérte adja meg, milyen további információra van szüksége. Az érintett válaszul megismételte eredeti kérelmét, mire az egyetem joggal való visszaélésnek minősítette az esetet. A hatóság megállapította, az érintett rosszhiszeműen, visszaélészerűen gyakorolta jogait. (AEPD; E/00739/2021¹⁷)

Számtalan büntetést eredményezett a **COVID-19 világjárvány** köszönhetően annak, hogy a vészhelyzetben az adatvédelmi jogszabályok ugyanúgy alkalmazandók voltak, mint a vészhelyzet előtt és után.

Az olasz adatvédelmi hatóság 200 ezer eurós bírságot szabott ki egy milánói egyetemre, mert a járvány idején a hallgatók online vizsgájának ellenőrzésére nem megfelelő felügyeleti rendszereket használt („Respondus” szoftver), és ha a hallgatók nem járultak hozzá ezen rendszer használatához, nem tehettek online vizsgát. A szoftver videofelvételt rögzített a vizsgáról, valamint véletlenszerű időközönként pillanatképeket készített webkamerával, illetve felvételeket a hallgató képernyőjéről, azonosítva és egy zászlóval – további vizsgálat céljából – megjelölve azokat a pillanatok, amikor szokatlan és/vagy gyanús viselkedést észlelt. A hatóság szerint az ilyen szoftverek használata – tekintettel a járványra – elfogadható, de biztosítani kell az adatvédelmi elvek betartását, különös tekintettel a különleges adatkategóriák kezelésével, a profilalkotással és a nemzetközi adattovábbítással kapcsolatos lehetséges kockázatokra. Az egyetem viszont – többek között – nem tájékoztatta a vizsgázókat az Egyesült Államokba történő adattovábbításról (ahol a szoftvert biztosító vállalat székhelye található), és nem adott magyarázatot a szoftver profilalkotásának logikájáról sem. A hozzájárulás nem volt hivatkozható jogalap, tekintettel a hallgatók és az egyetem közötti hatalmi egyensúlyhiányra, illetve az adatkezelés nem felelt meg az adattakarékosság és a korlátozott tárolhatóság elvének sem. Ezen kívül jogellenesen továbbították a hallgatók

15 https://www.dpa.gr/sites/default/files/2022-03/12_2022anonym_0.pdf

16 https://www.justiz.nrw.de/nrwe/ovgs/vg_gelsenkirchen/j2020/20_K_6392_18_Urteil_20200427.html

17 <https://www.aepd.es/es/documento/e-00739-2021.pdf>

személyes, köztük a biometrikus adatait az Egyesült Államokba (*Garante per la protezione dei dati personali*; 9703988¹⁸). Az izlandi hatóság Zoom-vizsga miatt részesített megrovásban egyetemet (*Persónuvernd*; 2020112830¹⁹), azonban voltak olyan felsőoktatási intézmények is, amelyek az illetékes hatóságok szerint megfelelő intézkedéseket hoztak az online vizsgák adatvédelmi megfelelősége érdekében (*Rb. Amsterdam, C/13/684665/KG ZA 20-481*²⁰, *Gerechtshof Amsterdam, 200.280.852/01*²¹, *Datatilsynet, 2020-432-0034*²²).

Összegzés

A köznevelési és a felsőoktatási intézmények ugyanúgy felelősek az adatkezeléseikért, mint bármely más adatkezelő, EGT-tagállami szinten pedig nem a felelősség megállapításában, hanem a büntetés mértékében van különbség. Ezen felelősség mértékét a világjárvány sem csökkentette.

Az elmúlt öt évben az egyik leggyakoribb probléma a megfelelő biztonsági intézkedések hiánya miatt történt adatvédelmi incidensek, melyek gyakran számos érintett jogaira és szabadságaira jelentettek kockázatot, azonban számos más okra visszavezethető esetben is szankcionáltak a hatóságok. A jogsértések között számos olyan eset van, amelyek az érintetti jogok figyelembe nem vételére, az alapelvek sérelmére, illetve a nem megfelelő adatkezelési konstrukciókra vezethetők vissza, akár rendszer szintű hiba következményeként (például megfelelő intézkedések hiánya, rossz gyakorlat, adatvédelmi kultúra hiányosságai), akár emberi hiba miatt. Hazánkban is születtek elmarasztaló határozatok, az esetek számának csökkentésére pedig csak az adatvédelmi tudatosság növelése, az adatkezelési folyamatok megfelelő szabályozása, az új technológiák értő alkalmazása, az érintetti sajátosságok figyelembevétele, a biztonság szem előtt tartása és a jó gyakorlatok kialakítása lehet a megoldás.

18 <https://www.garanteprivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9703988>

19 <https://www.personuvernd.is/urlausnir/rafraen-yfirseta-profa-haskolans-i-reykjavik-ekki-i-samraemi-vid-log>

20 <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2020:2917>

21 <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:GHAMS:2021:1560>

22 <https://www.datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelser/2021/jan/universitets-brug-af-tilsynsprogram-ved-online-eksamen>

ÚJ TECHNOLÓGIÁKKAL,
ÚJ TARTALMAKKAL A JÖVŐ DIGITÁLIS
TRANSZFORMÁCIÓJA FELÉ

32. Networkshop: országos konferencia

2023. április 12–14.
Pannon Egyetem, Veszprém

ÚJ TECHNOLÓGIÁKKAL, ÚJ TARTALMAKKAL A JÖVŐ DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓJA FELÉ

32. Networkshop: országos konferencia

2023. április 12–14.
Pannon Egyetem, Veszprém

Szerkesztette: Tick József, Kokas Károly, Holl András

HUNGARNET Egyesület
Budapest, 2023

Szerkesztette: Tick József, Kokas Károly, Holl András

Tipográfia és tördelés: Vas Viktória

Networkshop

2023. április 12–14. Pannon Egyetem, Veszprém konferencia előadásainak közleményei

ISBN 978-615-82243-1-4

DOI: [10.31915/NWS.2023](https://doi.org/10.31915/NWS.2023)

Kiadja a HUNGARNET Egyesület
az MTA Könyvtár és Információs Központ közreműködésével
Budapest
2023

Borítókép: [freepik.com](https://www.freepik.com)

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	5
Király Sándor, Balla Tamás: Flipped classroom az sqlsuli.hu-ban.....	7
Wirágh András: Abaújszántótól Zombolyáig. Megjegyzések egy új sajtóadatbázishoz	14
Albert Ágota Katalin: Az EGT-tagállamok adatvédelmi felügyeleti hatóságainak szankcionálási gyakorlata az oktatási szektorban a GDPR alkalmazása óta	19
Simon András: Digitális dokumentumok gyűjteménykezelési gyakorlatának támogatása a digitális tartalmak számossága, mérete és féleségeik vizsgálatával	24
Bódog András: Az Annif gépi tárgyszavazó rendszer magyarországi adaptációjának feltételei és lehetőségei	31
Dezső Krisztina: A Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény online adatbázisai és digitális gyűjteményei	36
Ungváry Rudolf, Király Péter: Nemzeti könyvtárak és az OSZK MARC21 állományainak összehasonlító elemzése néhány adatmező alapján	42
Szemes-Révész Enikő Evelin: Kapocs a tudáshoz – A könyvtár szerepe a civilek és a tudomány kapcsolatában	50
Tóth Zoltán: Az RO-Crate alapú kutatási objektum csomagolás keretrendszere az ELKH ARP platformban	54
Király Roland, Király Sándor, Palotai Martin Marcell: Neurális hálózatok oktatási alkalmazását támogató keretrendszer Virtual (VR) és Augmented Reality (AR) eszközökkel	60
T. Nagy László: Mesterséges intelligencia, multimédia, tanulástámogatás	69
Horváth Péter: Egy automatikusan generált rímshótár fejlesztése és a magyar kanonikus költészet rímshavainak néhány jellemzője	77
Héjja Balázs, Tóth-Jávorka Brigitta, Tóth Máté: Digitális tartalomfejlesztés közkönyvtári környezetben	85
Koczka Ferenc: Szemelvények egy felsőoktatási rendszer informatikai védelmének tapasztalataiból	91
Bolya Mátyás: A digitális gyűjtésrekonstrukció lehetőségei: az Ethiofolk projekt	99
Dobás Kata, Sidó Zsuzsa, Szabó-Reznek Eszter: A Kolozsvári Állami Magyar Színház jelmezterveinek digitalizációja és felvitele az ITldata adatbázisba	108
Köpösdí Zsuzsa: H5P-ben létrehozható interaktív és adaptív tananyagok	116
Fülöp Tiffany, Molnár Tamás, Hoczopán Szabolcs: Komplex kutatástámogató szolgáltatási portfólió az SZTE Klebelsberg Könyvtárban	122
Vass Johanna: Az Open Science könyvtári vonatkozásai	129
Antal Péter, Czeglédi László: A digitális oktatás módszertana a gyakorlatban	135
Máray Tamás: A szuperszámítástechnika mint európai stratégiai ágazat	143
Frankó Máté, Zeller Rozália: Szoftveres Cutter-keresés az SZTE Klebelsberg Könyvtárban	151
Zsiborács Judit, Dési Ádám Dániel, Nagy Attila Árpád, Urbán Katalin: Tudománymetriai műhely könyvtári környezetben	157

Palkó Gábor, Szekrényes István, Bobák Barbara: A Digitális Örökség Nemzeti	
Laboratórium webszolgáltatásai automatikus kézírás-felismertetéshez	164
Szűcs Kata Ágnes: Adatvizualizációs lehetőségek a bölcsészettudományban	170
Leitgéb Mária: A BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszék repozitóriuma	178
Mihály Eszter, Micsik András: Szerkesztői környezet TEI-alapú szövegkiadásokhoz	186
Dobás Kata, Fellegi Zsófia, Palkó Gábor: A kis gömböc meséje	
– az ITIdata irodalomtudományos adatbázis fejlesztése 2022–2023-ban	192
Alföldi István, Szemigán Dorottya Henrietta, Palkó Gábor, Fellegi Zsófia:	
Kutatói e-mail hagyaték archiválása és feldolgozása	199